

سندیکای صنعت برق ایران

Iran Electrical Industry Syndicate

معاونت پژوهش و برنامه ریزی

مرداد ۱۴۰۰

برآورد مخاطرات و زیان های ناشی از تحریم بر صنعت برق در سال ۱۳۹۹ و راهکارهای مقابله با آن

مقدمه

صنعت برق یکی از صنایع استراتژیک کشور است که مانند سایر بخش های اقتصادی در اثر بروز تحریم متحمل خسارات و زیانهایی شده است که اثرات آن بصورت مالی و غیرمالی قابل مشاهده است. در این گزارش، با توجه به اطلاعات جمع آوری شده از شرکتهای عضو سندیکای صنعت برق ایران، برآوری از مخاطرات، زیانهای تحریم بر صنعت برق استخراج شده است و در انتها راهکارهای پیشنهادی برای مقابله با آن ارائه شده است.

تحریم چیست؟

تحریم را اقدام برنامه ریزی شده یک یا چند دولت از طریق دستکاری در روابط اقتصادی و یا محدود کردن مناسبات اقتصادی برای اعمال فشار بر کشور هدف با مقاصد مختلف سیاسی می دانند. به عبارت دیگر به مجموعه تدابیری نظیر محاصره محدود یا کامل اقتصادی گفته می شود که به منظور وارد آوردن فشار اقتصادی بر یک دولت برای وادار کردنش به پذیرفتن شرایط مورد نظر اعمال می شود. گزینه تحریم غالباً به عنوان جایگزین جنگ و اعمال قوه قهریه تلقی می شود. در حقیقت تحریم ابزاری موثر در حد فاصل جنگ و مذاکره برای تامین اهداف سیاسی قدرت های بزرگ است.

تحریم های اقتصادی را می توان از سه منظر اهداف؛ دامنه پوشش و منشا دسته بندی کرد. تحریم های اقتصادی، بر اساس اهدافی که دنبال می کنند به سه گروه اصلی «مهار حکومت»، «تغییر رفتار حکومت» و «تغییر حکومت» دسته بندی می شوند. تحریم های اقتصادی از منظر تعداد کشورهای شرکت کننده یا منشا به سه دسته «تحریم یک جانبه» «تحریم چند جانبه» «تحریم همه جانبه» تقسیم می شوند. تحریم همه جانبه بالاترین سطح تحریم است که توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد در قالب فصل هفتم منشور ملل متحد اعمال می شود و برای کل کشورهای جهان لازم الاجراست. تحریم های اقتصادی از منظر دامنه پوشش به دو دسته «تحریم های فراگیر» و «تحریم هدفمند» تقسیم بندی می شوند. در تحریم فراگیر آثار تحریم قابل کنترل نبوده و دامنه خسارت و ضایعات آنها کلیه بخش های اقتصادی و گروه های اجتماعی را در بر می گیرد. به عبارت دیگر، ابزار اقتصادی به کار گرفته شده، دقت لازم را ندارند تا بتوانند دامنه خسارت تحریم را به بخش های اقتصادی و گروه های جمعیتی معینی محدود سازند و از بروز ضایعات انسانی شدید و پیامدهای ناخواسته جلوگیری کنند. در تحریم های هدفمند فعالیت های اقتصادی یا نهادها و اشخاص معینی را هدف قرار می دهد و دامنه خسارت تحریم را به گروه های اجتماعی معینی محدود می سازد. نمونه های شناخته شده تحریم هدفمند عبارتند از: «تحریم های مالی» مانند قطع جریان کمک های مالی بلاعوض، قطع وام های کم بهره مانند وام های بانک جهانی، قطع وام های تجاری، توقف سرمایه گذاری ها، پروژه ها، مسدود کردن حساب ها و دارایی سازمان ها و ... «ممنوعیت مسافرتی» مانند منع پروازهای بین المللی و منع مسافرت های بین المللی رهبران سیاسی، دیپلمات ها و ... و «منع فروش و انتقال تجهیزات نظامی و یا حتی تجهیزات صنعتی با کاربردهای چند گانه».

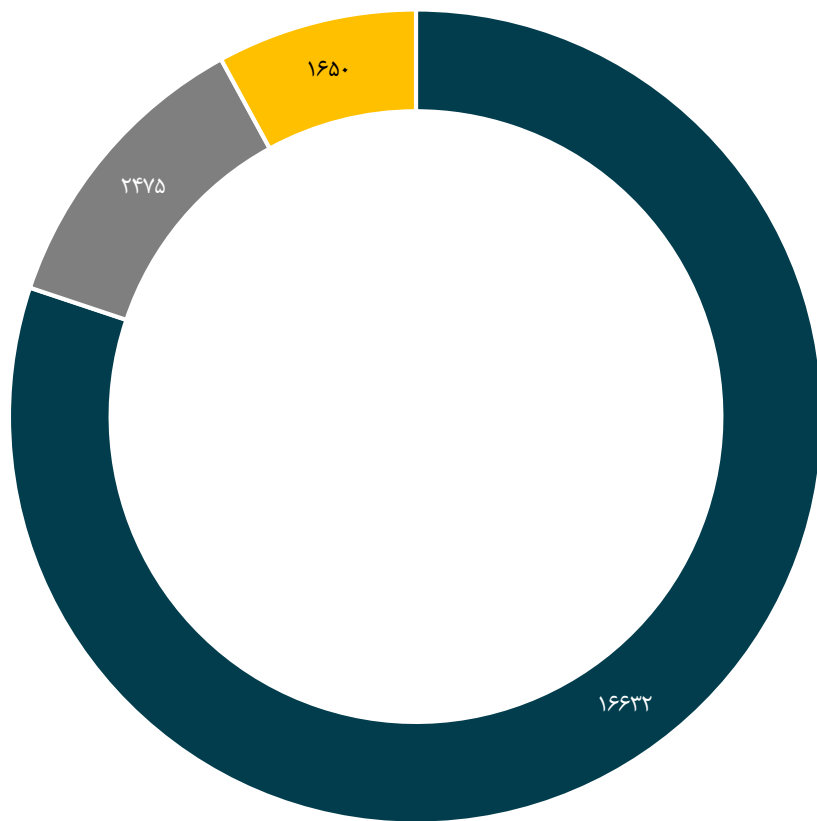

تحریم های اقتصادی علیه ایران

تحریم های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران را بر اساس دوره تاریخی و ماهیت تحریم، به ۷ دوره اصلی تقسیم می شود. تحریم های پس از گروگان گیری (۱۹۸۱-۱۹۷۹)، تحریم های دوره جنگ ایران-عراق (۱۹۸۱-۱۹۸۸)، تحریم های دوره بازسازی (۱۹۸۹-۱۹۹۲)، دوره کلیتتون و مهار دوجانبه (۱۹۹۳-۲۰۰۱)، دوره پس از ۱۱ سپتامبر (۲۰۰۱ تا ۲۰۰۳)، تحریم های اتحادیه اروپا و شورای امنیت در بحث هسته ای (۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲)، دوره برجام (۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸) و تحریم های آمریکا پس از خروج از برجام (۲۰۱۸).

این تحریم ها از نظر ماهیت به چند دسته اصلی تقسیم می شوند: توقیف اموال و دارایی های متعلق به دولت ایران، تحریم های تجاری در سطوح و شدت های مختلف (ممنوعیت سرمایه گذاری و واردات و صادرات به ایران)، تحریم انتقال دانش و کسب فناوری، تحریم های مالی و بانکی، تحریم ها مراودات با اشخاص و مقامات حقیقی و حقوقی ایرانی.

زیان ناشی از تحریم در سال ۱۳۹۹ (میلیارد تومان)

- زیان ناشی از تاخیر در انجام پروژه‌های صنعت برق
- زیان ناشی از عدم پرداخت دیون بانکی، عوارض و بنگاه‌های صنعت برق
- زیان ناشی از کاهش حجم تولید

با خروج آمریکا از برجام و بازگشت دوباره تحریم‌های مالی و اقتصادی، بخش‌های مختلف اقتصاد ایران از جمله صنعت برق با مخاطرات و چالش‌های متعددی مواجه گردیده است.

بر اساس برآوردی که از طریق جمع‌آوری اطلاعات از شرکت‌های عضو سندیکای صنعت برق به عمل آمده است، صنعت برق بالغ بر ۲۰ هزار میلیارد تومان بدلیل بروز تحریم‌ها دچار زیان شده است.

روند واردات تجهیزات برق طی سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ - میلیون دلار

۱۳۸۰ ۱۳۸۱ ۱۳۸۲ ۱۳۸۳ ۱۳۸۴ ۱۳۸۵ ۱۳۸۶ ۱۳۸۷ ۱۳۸۸ ۱۳۸۹ ۱۳۹۰ ۱۳۹۱ ۱۳۹۲ ۱۳۹۳ ۱۳۹۴ ۱۳۹۵ ۱۳۹۶ ۱۳۹۷ ۱۳۹۹

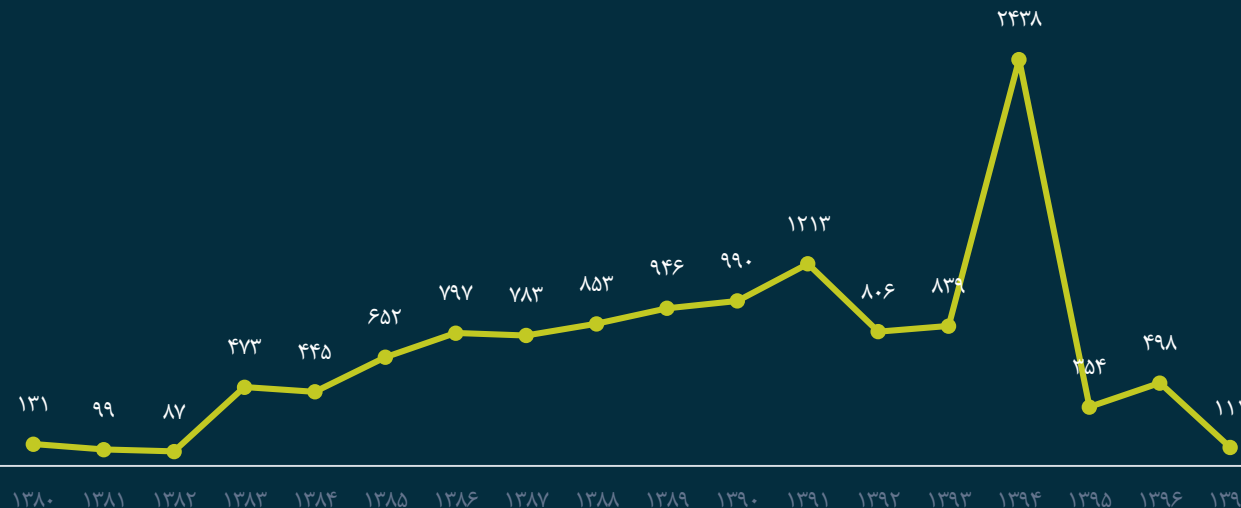
35

صنعت برق ایران در ساخت و تولید تجهیزات مورد نیاز این صنعت بطور متوسط سالانه یک میلیارد دلار واردات داشته است. بر اساس ارزیابی استخراج شده از اطلاعات گردآوری شده از شرکت‌های عضو سندیکای برق، زیان وارد بر واردات شرکت‌های این صنعت در سال ۱۳۹۹، ۳۵ میلیون دلار برآورد گردیده است.

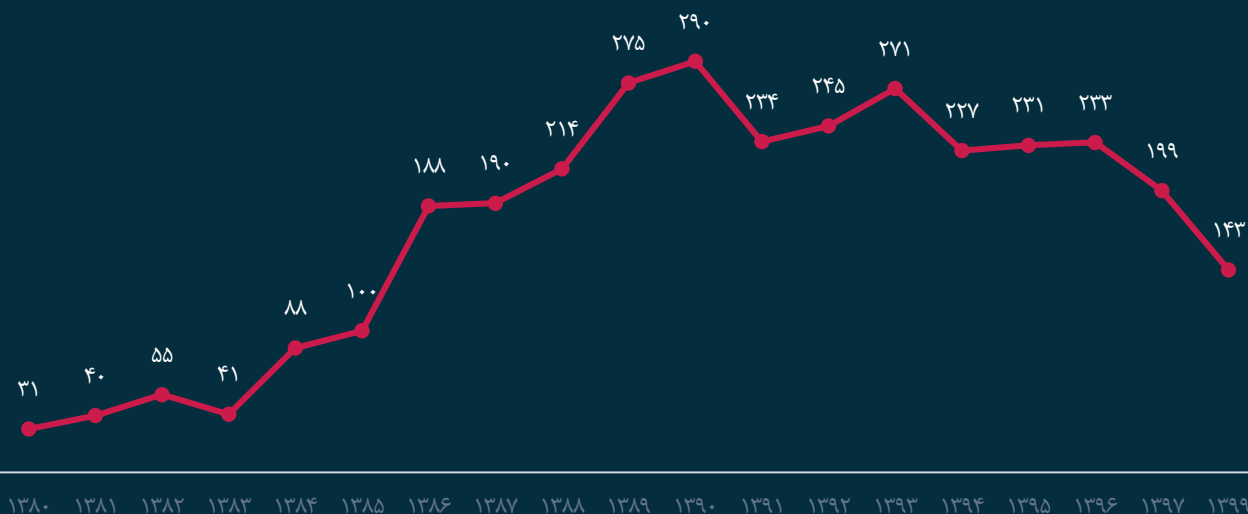

صنعت برق ایرانی یکی از صنایع پیشرو در صادرات تجهیزات و خدمات مهندسی بوده است. در سالهای قبل بطور متوسط ۱.۵ میلیارد دلار صادرات این بخش بوده است که با بروز تحریم ها این روند نزولی پیدا کرده است. بر اساس ارزیابی استخراج شده از اطلاعات گردآوری شده از شرکتهای عضو سندیکای برق، زیان وارد بر شرکتهای صادرکننده این صنعت در سال ۱۳۹۹، ۱۷ میلیون دلار برآورد گردیده است.

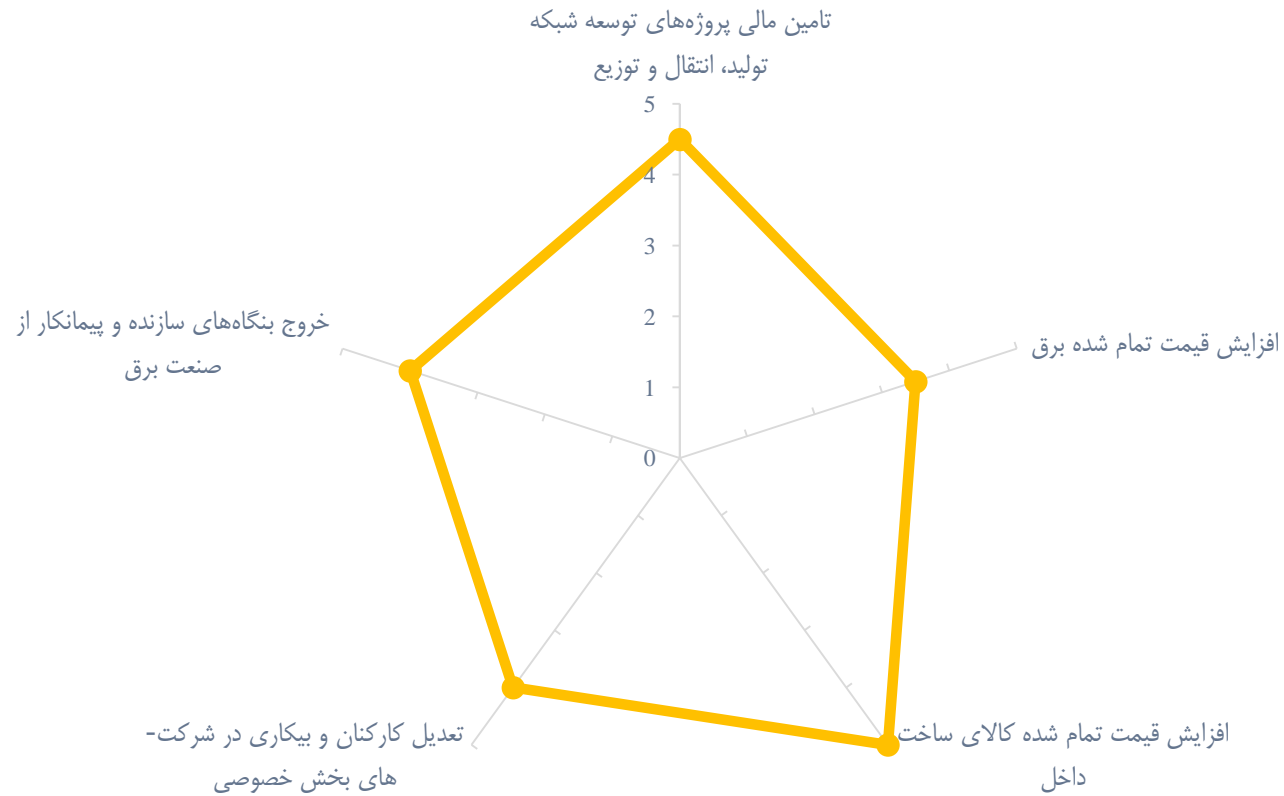
روند صادرات خدمات فنی و مهندسی برق طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۷ - میلیون دلار

روند صادرات تجهیزات برق طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ - میلیون دلار

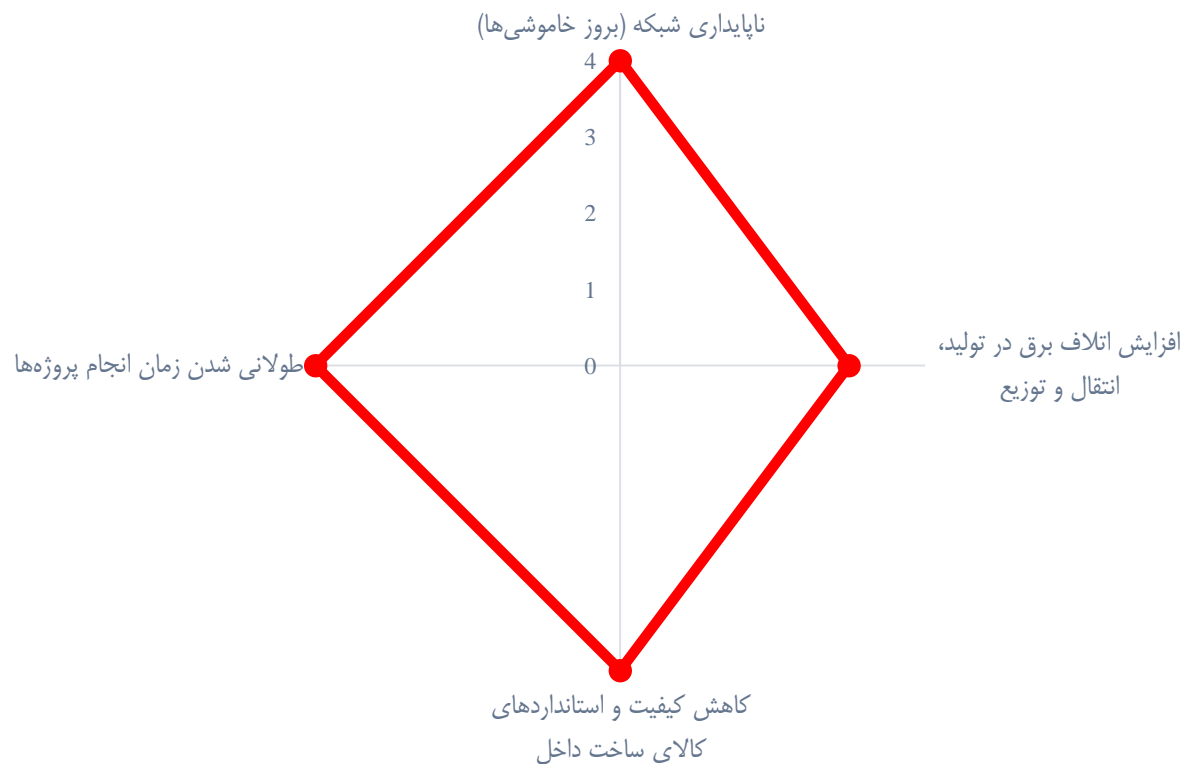

ارزیابی مخاطرات مالی تحریم بر صنعت برق

بر اساس نظرخواهی از مدیران شرکتهای صنعت برق، در حوزه مالی و اقتصادی، موضوع «تامین مالی برای توسعه صنعت برق» و «افزایش قیمت تمام شده» مهم‌ترین مخاطرات صنعت برق بدلیل تحریم‌های اقتصادی می‌باشد.

ارزیابی مخاطرات صنعتی و فنی تحریم بر صنعت برق

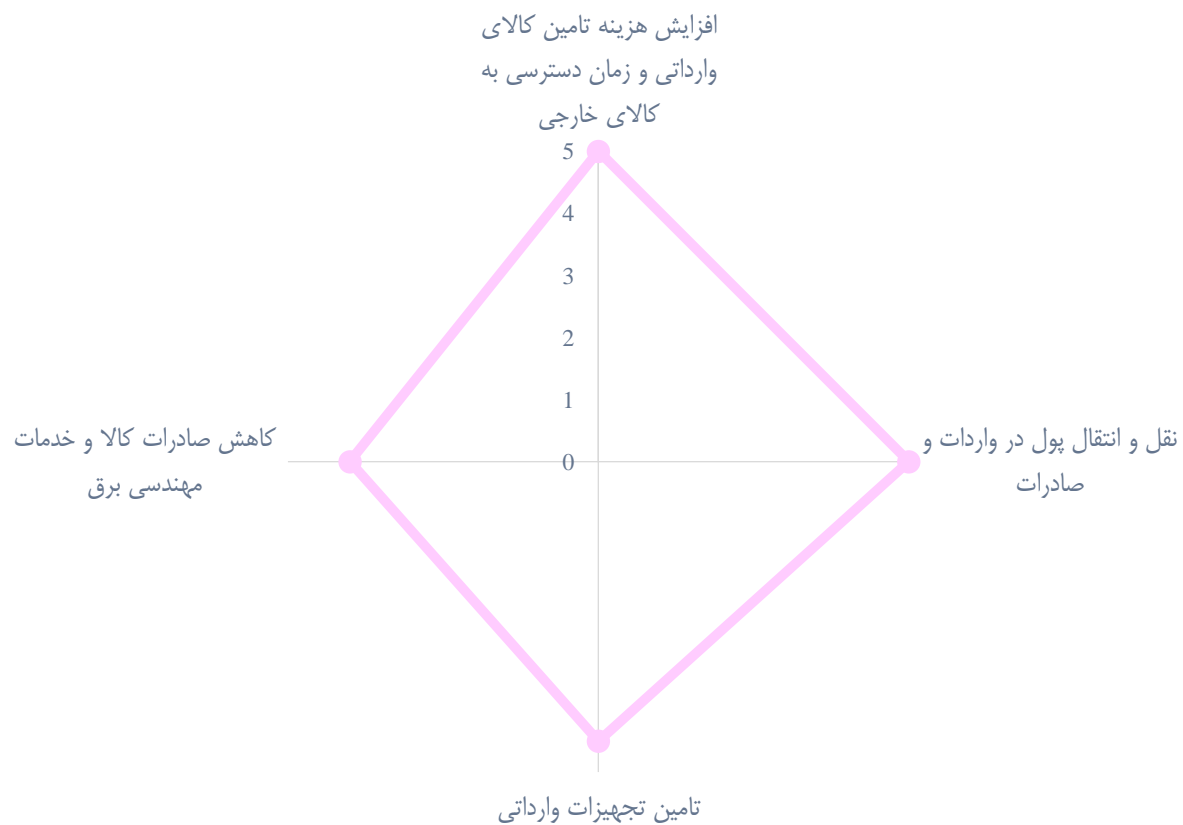

بر اساس نظرخواهی از مدیران شرکتهای صنعت برق،
در حوزه صنعتی و فنی،
موضوع

«طولانی شدن زمان اتمام پروژه‌ها» و
«ناپایداری شبکه برق و بروز خاموشی‌ها»

مهم‌ترین مخاطرات صنعت برق بدلیل تحریم‌های اقتصادی می‌باشد.

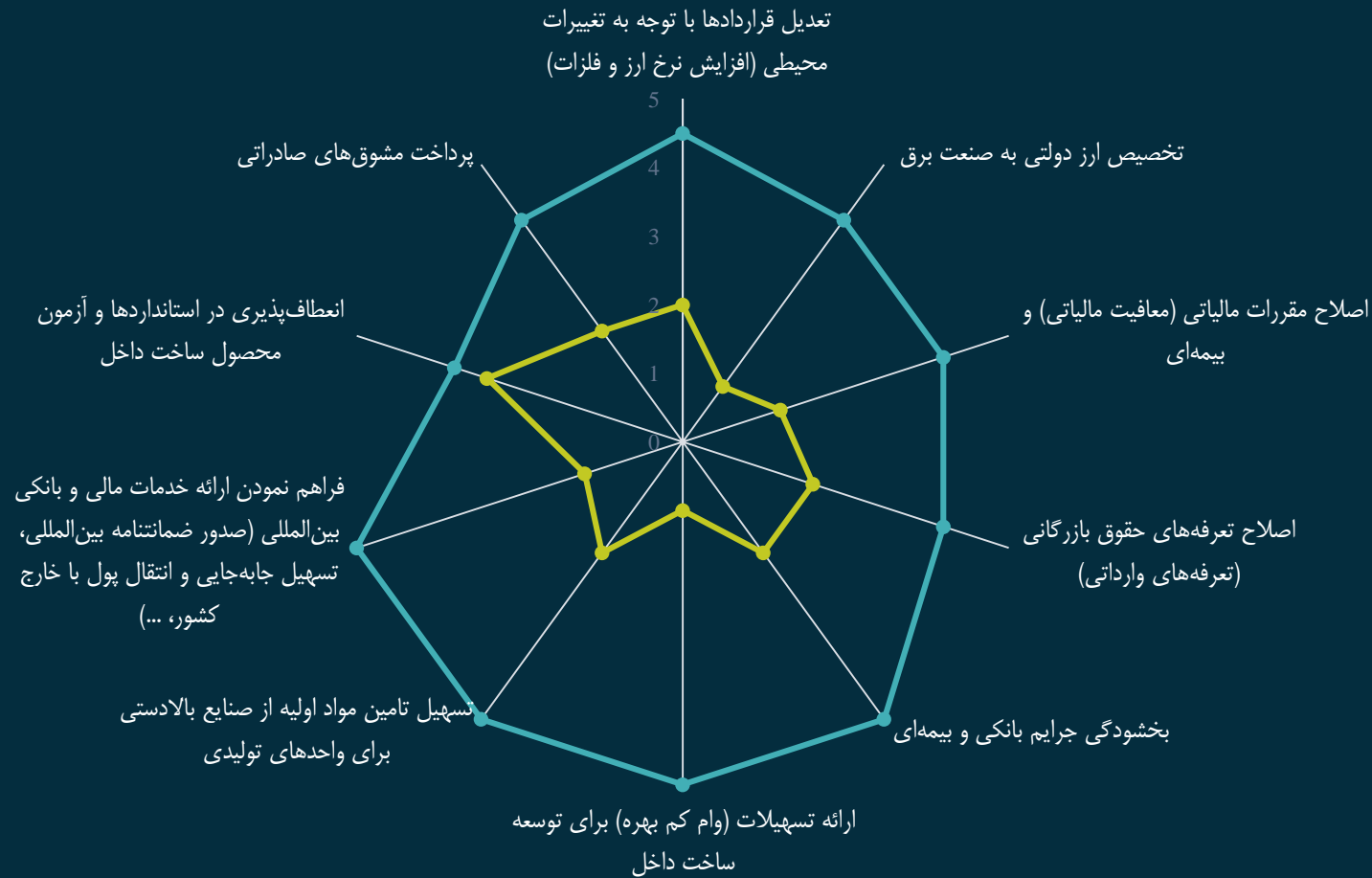
ارزیابی مخاطرات تحریم بر تجارت بین الملل صنعت برق

نظرخواهی از مدیران شرکتهای صنعت برق نشان می دهد در حوزه تجارت بین الملل صنعت برق، موضوع «نقل و انتقال پول» و «افزایش هزینه و زمان تامین کالای خارجی مورد نیاز صنعت» مهم ترین مخاطرات صنعت برق بدلیل تحریم های اقتصادی می باشد.

راهکار تحریم

مطلوبیت تحقق پذیری

بر اساس نظرخواهی از مدیران شرکت‌های صنعت راهکارهای

«تسهیل خدمات مالی و بانکی» و «تسهیل تامین مواد اولیه» و «ارائه تسهیلات کم بهره برای توسعه ساخت داخل»

مهم‌ترین راهکارهای حمایتی از صنایع برای مقابله با تحریم می‌باشد. هر چند که برآورد مدیران نشان می‌دهد دستگاه‌های اجرایی کشور اقدام عملی برای اجرای این راهکارها را در دستور کار خود ندارند و در نتیجه محقق نخواهند شد.

سندیکای صنعت برق ایران
تهیه شده توسط معاونت پژوهش و برنامه ریزی
دکتر علیرضا اسدی ، زهرا ولی پور و مهناز علی آبادی

www.ieis.ir

info@ieis.ir